

Terdik Szilveszter: *Petrasovszky Manó. Egy görögkatolikus festősors a 20. században.* Collectanea Athanasiana VI. Ars Sacra byzantino-carpathiensis vol. 4. Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza, 2022. 430 old. ISBN 978-615-6201-24-9

Petrasovszky Emmánuel, vagy más néven Manó (Világ, 1902. január 11. – Sátoraljaújhely, 1976. október 10.) neve jól ismert a hazai görögkatolikus körökben, hiszen legjelentősebb művei meghatározzák több, kiemelkedően fontos hazai görögkatolikus templom – például a máriapócsi kegytemplom vagy a miskolci székesegyház – belső képét. Ismertségét az is elősegíti, hogy a Sátoraljaújhelyhez kapcsolódó művész munkái szinte kizárólag Északkelet-Magyarország római és görögkatolikus templomaiban találhatók meg.

Petrasovszky Manó életében kevés elismerést kapott. Bár korai, évfolyamtársaival közösen készített munkáiról a helyi sajtó folyamatosan beszámolt, a második világháborút követő időszak és a kommunista hatalomátvétel nem kedvezett a vallásos művészet témakörében alkotóknak. Csak az egyházi sajtó közölt néha rövid tudósítást a festő egy-egy elkészült művéről. Az alkotó emlékét leginkább családjának tagjai ápták: unokahúga, Hompothné Petrasovszky Olga 1996-ban két kéziratban dolgozta fel a család festő tagjainak életrajzát, 2011-ben pedig egy másik unokahúga, Petrasovszky Mária írt családtörténettel foglalkozó cikket. A festő hagyatékának gondozását unokaöccse, Petrasovszky István végezte. Az életmű tudó-

mányos feldolgozását Olbert Mariann kezdte el a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen írt szakdolgozatával, amelyhez a család tulajdonában lévő hagyatéék egy részét is hasznosítani tudta.

Terdik Szilveszter kötetében Petrasovszky Manó életművét egy vázlatos életrajzon és a festőművész fontosabb munkáinak részletes ismertetésén keresztül adja közre. A görögkatolikus papcsaládban felnőtt alkotó az Iparművészeti Főiskolán végezte tanulmányait, ahol olyan művészekkel kötött barátságot, mint a díszítőfestőnek tanuló Takács István vagy az ötvösművész Roch Mihály. A diploma megszerzését követően a nagyobb volumenű templomfestések mellett Petrasovszky kisebb megbízásokat is elvállalt, mint az 1929-ben a dámóci görögkatolikus templom számára készített Páduai Szent Antal- és egy Jézus Szíve-ábrázolás. Utóbbi téma később is gyakran előfordul nemcsak a római katolikus, hanem a görögkatolikus megrendelések között is. A művész a második világháború után kezdte el a máriapócsi kegytemplom szentélyének kifestését, amelyet további, a kegyhelyhez kapcsolódó megbízások követtek, amely aktív művészi kapcsolat 1965-ben zárult le.

A kötet a festőművész életútját és fontosabb munkáit követően Petrasovszky könyvillusztrációit mutatja be. Itt láthatók Zaymus Gyula Árpád-házi Boldog Margit legendáit bemutató könyvének képei vagy a dr. Kiss Andor által szerkesztett *Legszentebb imakönyv* ábrázolásai. Petrasovszky Manó készítette azokat a metszeteket is, amelyek Tartally Ilona 1946-ban kiadott *Ékes virágszál* című könyvét díszítik. A művész megrajzolta a máriapócsi kegykép első könnyezésének eseményeit: a csoda pillanatát, a könnyezés kivizsgálásának mozzanatát, az ikon megérkezésének ünneplését a bécsi Stephansdom előtt.

A könyvet az a gazdag forrásgyűjtemény zárja, amely Petrasovszky Manó levelezését foglalja egybe. A festő 1976-ban bekövetkezett halála után néhány évvel Dudás Bertalan bazilita atya kezdeményezte, hogy adjanak ki egy olyan kötetet, amely a művész munkásságát dolgozza fel. Bár a könyv megjelenítése később mégsem valósult meg, Bertalan atya munkájának fontos eredménye lett: összegyűjtötte Petrasovszkynak a bazilita atyákkal és a görögkatolikus parókusokkal folytatott levelezését, amelyet Terdik Szilveszter kiadványa teljes terjedelemben közöl. A „Dokumentumok” című fejezet első részében művésztársához és legjobb barátjához, Takács Istvánhoz, a másodikban feleségéhez írott levelek olvashatók. A fejezetet a művész görögkatolikus papokkal folytatott levelezése zárja.

Terdik Szilveszter fotókkal gazdagon illusztrált kötetének célja nem más, mint az, hogy „ezt a főképp a 20. század nagyon hullámzó történeti átalakulásainak köszönhetően perifériára szorult életművet a művészetre, azon belül is a szakrális művészetre nyitott közönséggel” megismertesse. Petrasovszky Manó munkásságát áttekintve látható, hogy mindvégig törekedett arra, hogy festészetében alkalmazkodjon a „grékus” elvárásokhoz. Ezzel a jelzővel illették magukat a trianoni Magyarország területén élő görögkatolikusok az 1960-as évekig a katolikus egyház „latin” többségtől, másrészt a szláv és román görögkatolikusoktól való megkülön-

Athanasiana 56

böztetés céljából. A festő életműve tanulmányozása után megállapítható, hogy „a 20. század hetvenes éveitől egészen haláláig, a hazai görögkatolikus megrendelésre született műalkotások között kiemelkedően magas, gyakorlatilag egyedülálló színvonalat képvisel, ami a technikai tudásban, a kompozíciós készségben, a színhasználatban egyértelműen megnyilvánul, de messze felülmúlta kortársait az egyházi hagyomány és a liturgia beható ismeretében is”.

(Földvári Katalin)